

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ХОВАНЕСЯН СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 31814/03)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

21 декември 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

21/03/2011

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44 § 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на „Хованесян срещу България“,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Отделение в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,
Ренате Йегер (Renate Jaeger),
Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),
Райт Марусте (Rait Maruste),
Марк Вилигер (Mark Villiger),
Изабел Беро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre),
Здравка Калайджиева, *съдии*,

както и г-жа Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на Отделението*,

след обсъждане в закрито заседание на 30 ноември 2010 г.,
се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 31814/03) срещу Република България, подадена на 27 септември 2003 г. в Съда на основание на член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от арменския гражданин г-н Давит Хованесян („жалбоподателя“).

2. Жалбоподателят се представлява от г-ца Р. Апкарян, адвокат в Пловдив. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент – г-жа С. Атанасова от Министерството на правосъдието.

3. На 22 януари 2008 г. Съдът обявява жалбата за частично недопустима и решава да съобщи на Правителството оплакванията, основани на член 6 §§ 1 и 3 с) и е) от Конвенцията. На основание на разпоредбите на член 29 § 3 от Конвенцията Съдът решава да се произнесе едновременно по допустимостта и по съществото на жалбата.

4. Арменското правителство не се е възползвало от правото си да представи становища и да вземе участие в производството (член 36 § 1 от Конвенцията).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1968 г. Понастоящем той излежава присъда в Софийския затвор.

6. През ноември 1997 г. жалбоподателят се установява в Пловдив, България. Той работи като общар и слабо владее български. На 2 септември 1999 г., в 6 часа сутринта, е задържан от полицията, тъй като е заподозрян в нанасянето на удари с нож на двама души – А. и К. Същия ден е разпитан в полицията и признава, че е извършил въпросното деяние. Твърди, че е разбрал всичко, което полицаите са му обяснили на български. Досието не съдържа копие от заповедта за задържане; не е видно дали жалбоподателят е бил уведомен за правото си на адвокатска защита. Полицията иззема негови вещи и прави оглед на мястото на инцидента. Изслушват се свидетели очевидци. В своите показания жалбоподателят твърди, че бил поканен у А., където се запознал с К. и друг мъж, чието име не помнел. Двамата с К. се скарали и жалбоподателят излязъл от къщата. Тримата други мъже го последвали и го наругали. Той отвърнал, като им нанесъл два удара с нож и те започнали да викат. Жалбоподателят уточнява, че не си спомня дали е ранил някого и на кое място, тъй като бил разярен. Малко по-късно, след като хвърлил ножа близо до къщата на А., той се отправил към дома си.

7. На 3 септември 1999 г. жалбоподателят е привлечен като обвиняем в опит за убийство на повече от едно лице. Информиран е за обвиненията, както и за правото му на адвокатска защита. Същия ден е проведен първият му разпит от следователя в присъствието на служебен адвокат и с помощта на преводач. Той заявява, че е нанесъл удари с нож на А. и К. Няколко дни по-късно К. умира.

8. На 21 септември 1999 г. е проведена очна ставка между свидетелите очевидци на престъплението и жалбоподателя. Свидетелите и жалбоподателят потвърждават, че той е нанесъл удари с нож.

9. На 28 октомври 1999 г., тъй като К. е починал, жалбоподателят вече е обвинен в убийство и опит за убийство, за което е уведомен. Същия ден отново е разпитан в присъствието на неговия адвокат и с помощта на преводач. Той признава, че е извършил престъплението, в което е обвинен.

10. Делото е отнесено в съда на 12 януари 2001 г. В съдебното заседание на 29 януари 2002 г. съдът изслушва обвиняемия. След като установява наличие на противоречия в показанията, снети от жалбоподателя при предварителното разследване, т.е. на 3 септември 1999 и на 28 октомври 1999 г., съдът продължава с прочитането им. Изслушани са и няколко експерти.

11. Следващото съдебно заседание се състои на 7 юни 2002 г. Изслушан е един свидетел на защитата по искане на жалбоподателя. След като установява, че свидетелите очевидци са напуснали България и адресите им в чужбина не могат да бъдат открити, съдът прочита техните показания от очната ставка с жалбоподателя по време на разследването. Жалбоподателят оспорва тези показания, като твърди, че не е ползвал помощта на преводач при очната ставка.

12. С решение от 2 юли 2002 г. окръжният съд признава обвиняемия за виновен, като го осъжда на шестнадесет години лишаване от свобода. Той доказва виновността на жалбоподателя, наред с другото, на основата на изявленията, направени от него по време на разследването – на 3 септември 1999 и на 28 октомври 1999 г., както и на показанията на свидетелите очевидци, прочетени в съда, на шест съдебномедицински експертизи, една техническа експертиза и протокола от огледа на мястото на инцидента. Съдът преценява, че всички тези доказателства си съответстват, от което следва, че жалбоподателят е извършителят на престъпленията. Освен това съдът констатира, че жалбоподателят е ползвал служебен адвокат по време на разследването, а също и че е направил своите самопризнания в негово присъствие на разпита от 28 октомври 1999 г. Той постановява жалбоподателят да възстанови разноските по делото, като заплати 1390 български лева (BGN). Според жалбоподателя 300 BGN (около 153 EUR) от тази сума са предназначени за покриване на разноските по превода.

13. Жалбоподателят обжалва решението на съда. С решение от 31 януари 2003 г. Пловдивският апелативен съд потвърждава решението и постановява заинтересованото лице да заплати 30 BGN за разноските по превода.

14. На 24 февруари 2003 жалбоподателят подава жалба във Върховния касационен съд, който потвърждава решението на Апелативния съд, като постановява жалбоподателят да заплати 50 BGN разноски за превод по време на съдебното заседание.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

А. Право на адвокатска защита и превод

15. Членове 70 и 71 от Закона за МВР от 1997 г., приложим съответния момент (отменен от 24 февруари 2006 г.), постановяват не повече от 24-часово задържане на лице, заподозряно в извършване на престъпление, като заподозреният има право на адвокат от момента на задържането, както и да бъде информиран за мотивите за задържането си на разбираем за него език. В член 54 от Правилника за прилагане на Закона за МВР, в сила от 30 септември 1998 г., се уточнява, че в заповедта за задържане задържаното лице се информира за правото му на адвокатска защита, като и за правото му да обжалва пред съда законността на задържането. Заповедта за задържане е прочетена и представена за подпис на заинтересованото лице. Отказът му да я подпише трябва да бъде удостоверен с подписа на един свидетел. В измененията към член 54 от 2003 г. от Правилника за прилагане на Закона за МВР се допълва, че заповедта за задържане включва също така правото на задържаното лице да ползва преводач, в случай че не разбира български език; правото на медицинска помощ; правото на телефонно обаждане, с което да съобщи за своето задържане; правото да се свърже с консулските власти на съответната държава, в случай че не е български гражданин. Накрая задържаното лице попълва декларация, че е запознато с правата си, както и за намерението си да упражни или да не упражни правото си на адвокатска защита и преводач.

16. В рамките на наказателното производство обвиняемият има право на защита от момента на задържането или на привличането си като обвиняем (член 51, алинея 1 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (НПК), приложим към съответния момент (отменен от 29 април 2006 г.).

17. Следствените органи са длъжни да информират обвиняемия за правото му на адвокатска защита. Те нямат право да извършат никакво следствено действие, преди да са изпълнили това свое задължение (член 73 от НПК). Накрая, когато извършеното престъпление се наказва с над десет години лишаване от свобода или обвиняемият не владее български език, назначаването на служебен адвокат е задължително (член 70, алинея 1, точки 3 и 4 от НПК).

18. По силата на член 90, алинея 1 от НПК, когато обвиняемият не владее български език, трябва да му бъде назначен преводач.

Б. Доказателства в наказателното производство

19. Съгласно член 85, алинея 2 от НПК от 1974 г., когато събраните доказателства не отговарят на условията, определени в НПК, те са недопустими. Следователно изявленията, направени в полицията, преди започването на предварително разследване, не се включват в досието, не се признават за доказателства и не могат да служат като основа за присъда.

20. В постановената присъда съдът трябва да посочи установените обстоятелства, както и доказателствата, с които е обосновал решението си (член 303, алинея 3 от НПК).

В. Разноски по делото, възникнали по време на наказателното производство

21. Съгласно член 167, алинея 1 от НПК разноските по наказателното производство (за преводач, служебен адвокат, възнаграждение на вещи лица и т.н.) се покриват от бюджета на следствените органи. Сумата на разноските се определя от съда или органа, отговарящ за предварителното разследване (член 168 от НПК). При осъдителна присъда съдът постановява разноските, направени по време на производството, да бъдат за сметка на осъдения (член 169, алинея 2 от НПК).

22. Член 105, алинея 2 от Закона за съдебната власт от 1994 г., в сила към съответния момент, гласи, че разноските за преводача по наказателни дела от общ характер са за сметка на съда. В решение, постановено през 2003 г. (*Решение № 117 от 04.03.2003 г. на ВКС по н.д. № 539/2002 г., II н.о.*), Върховният касационен съд преценява, че тази разпоредба е изключение от правилото, постановено в член 169, алинея 2 от НПК, и стига до заключението, че в този случай осъденият трябва да бъде освободен от заплащане на разноските за преводач.

23. Член 189, алинея 2 от новия Наказателно-процесуален кодекс, в сила от 29 април 2006 г., постановява, че разноските за преводач по време на досъдебното производство са за сметка на съответния орган, а разноските за преводач в съдебното производство са за сметка на съда.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ ОТНОСНО ОТСЪСТВИЕТО НА АДВОКАТ И ПРЕВОДАЧ

24. Жалбоподателят се оплаква от отсъствието на адвокат и преводач на първите разпити в рамките на предварителното разследване, като се позовава на член 6 §§ 1 и 3 с) и е):

„1. Всяко лице, при решаването на правен спор относно (...) основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо и публично гледане на неговото дело (...) от (...) съд.”

3. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има минимум следните права:

(...)

с) да се защитава лично или да ползва адвокат по свой избор; ако не разполага със средства за заплащане на адвокат, да му бъде предоставена безплатно служебна защита, когато го изискват интересите на правосъдието;

(...)

е) да ползва безплатно услугите на преводач, ако не разбира или не говори езика, използван в съда.”

A. Становищата на страните

25. Правителството твърди, че на жалбоподателя е бил назначен служебен адвокат още от началото на наказателното производство, за което свидетелстват подписът на адвоката върху обвинителния акт от 3 септември 1999 г., както и върху протоколите от всички следствени действия, извършени след това.

26. Жалбоподателят твърди, от една страна, че не е ползвал адвокат и преводач по време на разпитите в полицията на 2 септември 1999 г., а от друга страна, че въпросните адвокат и преводач не са били назначени за разпитите на 3 и 21 септември 1999 г., обаче са подписали съответните протоколи със задна дата.

Б. Преценката на Съда

1. Допустимост

27. Първо, относно протоколите от 3 и 21 септември 1999 г. Съдът отбелязва, че жалбоподателят не оспорва тяхната достоверност, но в преписката по делото нищо не показва, че се е опитал да започне дисциплинарно или наказателно производство по този въпрос, включително наказателно производство за фалшифициране и

използване на фалшиви доказателства. При тези обстоятелства Съдът счита, че няма основания да поставя под съмнение представените документални доказателства и че още от 3 септември 1999 г. са били назначени служебен адвокат и преводач. Следователно тази част от жалбата е явно лишена от основания и Съдът я отхвърля в приложение на член 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията.

28. Относно твърдяната липса на служебен защитник и преводач при 24-часовото задържане на жалбоподателя на 2 септември 1999 г., Съдът констатира, че тази част от жалбата не е явно лишена от основание по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и не е недопустима на друго основание. Следователно трябва да бъде обявена за допустима.

2. По същество

29. Съдът преценява, че е необходимо да се провери дали разпитът на заинтересованото лице по време на 24-часовото му задържане на 2 септември 1999 г., в отсъствие на адвокат, компрометира справедливостта на наказателното производство срещу него.

а) Общи принципи

30. Съдът припомня, че ако крайната цел на член 6 е да осигури справедливо и публично гледане от компетентен „съд“ и да прецени „основателността на каквото и да е наказателно обвинение“, то това не означава, че в него не се отдава значение на предходните фази. Алинея 3 на член 6 обръща внимание на досъдебното производство, което рискува да компрометира тежко справедливостта на процеса (*Имбриосция срещу Швейцария (Imbrioscia c. Suisse)*, 24 ноември 1993 г., § 36, серия А № 275). В практиката на Съда се отдава сериозно значение на точка „с“ от алинея 3 на член 6 – когато става дума за налагане на наказание „лишаване от свобода“ по принцип интересите на правосъдието (алинея 1) изискват осигуряването на правна помощ (*Имбриосция срещу Швейцария*, цитирано по-горе, § 37, *Бренън срещу Обединеното кралство (Brennan c. Royaume-Uni)*, № 39846/98, § 45, ЕСПЧ 2001-X).

31. В допълнение Съдът подчертава, че въпреки че не е абсолютизирано, правото на всеки обвинен в криминално деяние да бъде защитаван от адвокат, при необходимост назначен служебно, е една от най-важните характеристики на справедливия процес (*Поатримол срещу Франция (Poitrimol c. France)*, 23 ноември 1993 г., § 34, серия А, № 277-А, и *Демебуков срещу България (Demebukov c. Bulgarie)*, № 68020/01, § 50, 28 февруари 2008 г.). В член 6 § 3 с) не се уточняват условията за упражняване на постановеното право на справедлив процес. Договарящите страни имат свободата за изберат съответните средства, с които техните съдебни системи да го гарантират, като

задачата на Съда е да провери дали тези средства съответстват на изискванията за справедлив процес.

32. Възможно е националните закони да отдават решаващо значение на началната фаза – разпитите в полицията – за перспективите на защитата във всички последващи наказателни производства. В такъв случай член 6 изисква обвиняемият да ползва адвокатска защита още в началото, при разпитите в полицията. Това право, което не е постановено изрично от Конвенцията, би могло да бъде ограничено по уважителни причини. Във всеки отделен случай трябва да се прецени, дали спорното ограничение е обосновано и ако е така, дали в светлината на цялото производство то не лишава обвиняемия от справедлив процес, защото дори и обосновано ограничение може да има такъв ефект при определени обстоятелства (*Салдуз срещу Турция (Salduz c. Turquie)* [ГК], № 36391/02, § 52, 27 ноември 2008 г., *Джон Мъри срещу Обединеното кралство (John Murray c. Royaume-Uni)*, 8 февруари 1996 г., § 63, *Сборник решения* 1996-I, и *Бренън срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, § 45).

33. Съдът е имал случаи да заяви, че при тези условия, за да може правото на справедлив процес, постановено в член 6 § 1, да придобие достатъчно конкретен и ефективен характер, по общо правило трябва да се назначи адвокат от самото начало, при първите разпити на заподозряното лице в полицията, освен ако не се докаже в светлината на конкретните обстоятелства по делото, че съществуват непреодолими причини за ограничаване на това право. Отказът на достъп до адвокат, независимо от неговата обосновка, не трябва да накърнява правата на обвиняемия съгласно член 6 (вж., *mutatis mutandis*, *Магий срещу Обединеното кралство (Magee c. Royaume-Uni)*, № 28135/95, § 44, CEDH 2000-VI). Правото на защита бива безвъзвратно накърнено, когато уличаващи изявления по време на полицейски разпит, без присъствие на адвокат, се използват като основание за осъдителна присъда. Тогава лицето е несъмнено лично засегнато от тези ограничения (*Салдуз срещу Турция*, цитирано по-горе, §§ 55, 58 и 62, *Пишчалников срещу Русия (Pishchalnikov c. Russie)*, № 7025/04, § 70 и 90, 24 септември 2009 г.).

34. И накрая, Съдът наскоро уточни, че на обвиняемия трябва да бъде предложена помощта на адвокат веднага след задържането му, независимо от вида на проведения разпит. Всъщност справедливостта на процеса налага той да ползва широкообхватна защита. Във връзка с това обсъждането на случая, организацията на защитата, търсенето на благоприятни за обвиняемия доказателства, подготовката за разпитите, подкрепата на обвиняемия в беда и наблюдаването на условията на задържането са основните задачи на защитата, които адвокатът трябва

свободно да изпълнява (*Даянан срещу Турция (Dayanan c. Turquie)*, № 7377/03, § 32, ЕСПЧ 2009-...).

35. Съдът припомня, че правото на безплатно ползване на услугите на преводач, постановено в член 6 § 3 е), е валидно както за устните изявления по време на изслушването на обвиняемия в съдебните заседания, така и за документалните материали по време на досъдебното производство (*Камасински срещу Австрия (Kamasinski c. Autriche)*, 19 декември 1989 г., §74, серия А реш. № 168).

б) Приложение на тези принципи в случая

36. Като взима предвид горепосочените принципи, Съдът ще разгледа всички производства пред националните юрисдикции, за да провери дали отсъствието на адвокат и преводач по време на първите двайсет и четири часа в ареста е засегнало лично жалбоподателя и е нарушило правото му на справедлив процес.

37. В този случай Съдът отбелязва, че показанията на жалбоподателя пред полицията на 2 септември 1999 г. не са били разгледани от съдилищата и не са били използвани като основания за издадената присъда. Вzeti са предвид само самопризнанията на жалбоподателя при предварителното разследване, направени в присъствието на адвокат. Вътрешното право не допуска използването на снетите от полицията показания преди образуването на наказателното производство (параграф 19 по-горе). Разпитите в полицията се използват само за да се определи необходимостта от образуване на наказателно производство. Българското законодателство не отдава решаващо значение на полицейските разпити за перспективите на защитата в последващото наказателно производство; жалбоподателят явно не е засегнат лично от отсъствието на адвокат, след като изявленията му пред полицията не са взети като основание за издадената присъда (вж., *a contrario*, *Салдуз срещу Турция*, цитирано по-горе, §§ 58 и 62).

38. В случая обстоятелствата са такива, че жалбоподателят е потвърдил самопризнанията си пред полицията по време на предварителното разследване, включително след настъпилите промени в обвинението на 28 октомври 1999 г. Той ги оспорва едва на съдебната фаза, на заседанието на окръжния съд на 29 януари 2002 г.

39. На следващо място Съдът констатира, че преписката по делото не включва копие от заповедта за арест, за да може ясно да се установи фактът, че полицията е информирала жалбоподателя за правото му на адвокатска защита (параграф 6 по-горе). При все това жалбоподателят не претендира, че му е бил отказан достъпът до адвокат. Вътрешното законодателство му дава право на защита още от момента на задържането, като предвижда полицията задължително да го

информира за неговите права, сред които е и правото му на адвокат още при задържането (параграф 15 по-горе).

40. Съдът стига до заключението, че жалбоподателят е имал възможност да бъде представяван от адвокат и да ползва помощта на преводач по време на цялото наказателно производство, от момента на привличането му като обвиняем на 3 септември 1999 г. Като взима предвид съдържанието на досието и вътрешното право, Съдът не може да заключи, че вътрешните органи са отказали на жалбоподателя достъп до адвокат.

41. Съдът взема под внимание и факта, че делото е разгледано от три юрисдикции, пред които заинтересованото лице е имало възможност да оспорва представените доказателства. Освен това Пловдивският окръжен съд е основал присъдата си не само на самопризнанията на жалбоподателя по време на следствието, но също и на други доказателства.

42. Накрая, във връзка с неразбирането на езика, Съдът отбелязва, че жалбоподателят е признал, че на разпита на 2 септември 1999 г. достатъчно добре е разбрал в какво го уличават полицаите (параграф 6 по-горе).

43. Въз основа на горепосоченото Съдът стига до заключението, че дори и жалбоподателят да не е ползвал адвокат, нито преводач през първите часове на 24-часовото си задържане, това не е навредило на справедливостта на процеса съгласно член 6. Ето защо не е налице нарушение на правото на защита по смисъла на тази разпоредба.

44. Следователно няма нарушение на член 6 §§ 1 и 3 с) и е) от Конвенцията във връзка с това оплакване.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РАЗНОСКИТЕ ЗА ПРЕВОДАЧ

45. Жалбоподателят се оплаква от постановеното му от вътрешните съдилища задължение да плати разноските за преводач по време на наказателните производства срещу него. Той се позовава на член 6 § 3 е) от Конвенцията:

„Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има следните минимални права:

(...)

д) да ползва безплатно услугите на преводач, ако не разбира или не говори езика, използван в съда.”

46. Правителството не изразява становище по този въпрос.

А. Допустимост

47. Съдът отбелязва, че тази част от жалбата не е явно лишена от правно основание по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и не е недопустима на друго основание. Следователно трябва да бъде обявена за допустима.

Б. По същество

48. Според установената практика на Съда правото, защитено от член 6 § 3 е) от Конвенцията, предвижда всеки, който не говори или не разбира езика, използван в съда, да има правото безплатно да ползва услугите на преводач (*Людике, Балкасем и Коч срещу Германия* (*Luedicke, Belkacem et Koc c. Allemagne*), 28 ноември 1978 г., §46, серия А, № 29; *Йозтюрк срещу Германия* (*Öztürk c. Allemagne*), 21 февруари 1984 г., стр. 22, серия А, № 73 ; *Ишиар срещу България*, № 391/03, § 45, 20 ноември 2008 г.).

49. Съдът отбелязва, че в случая окръжният съд е постановил осъденият да плати всички разноски по производството (параграф 12 по-горе). Апелативният съд и Върховният касационен съд са постановили жалбоподателят да плати разноските за преводач на втора и последна инстанции (параграфи 13 и 14 по-горе). Съдът стига до заключението, че е било постановено жалбоподателят да плати разноските за превода по делото пред трите съдилища.

50. Съдът отбелязва, че е налице известна непоследователност в практиката на българския Върховен касационен съд относно поемането на разноските по превода в наказателното производство (параграфи 21 – 22 по-горе), тъй като в този случай неговото решение е противоположно.

51. Съдът припомня, че проблемите с тълкуването на вътрешното законодателство се решават най-вече от националните органи, особено от съдилищата, но ролята на Съда е да провери дали последиците от такова тълкуване са съвместими с Конвенцията (вж., наред с други, *Кушоглу срещу България*, № 48191/99, §50, 10 май 2007 г.). В този случай Съдът констатира, че тълкуването на вътрешното право е такова, че жалбоподателят се задължава да плати разноските за преводач по време на наказателното производство, което на практика го лишава от правото му да ползва безплатно услугите на преводач (*Ишиар срещу България*, цитирано по-горе, § 48).

52. Следователно е налице нарушение на член 6 § 3 е) от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ПРИЛОЖИМОСТТА НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

53. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

А. Вреди

54. Жалбоподателят претендира за 1390 български лева (BGN) за възстановяване на разноските по делото, включително разноските за преводач. Той претендира също така за 30 BGN за преводач пред апелативния съд и за 50 BGN за преводач пред Върховния касационен съд. В допълнение той претендира за обезщетение за понесени неимуществени вреди, като конкретната сума оставя на преценката на Съда.

55. Правителството не изразява становище относно твърдените имуществени вреди. То оспорва претенциите на жалбоподателя за понесени неимуществени вреди.

56. Съдът счита, че претенциите на жалбоподателя относно претърпените имуществени вреди поради наложеното му задължение да плати разноските за преводач пред вътрешните съдилища са основателни. Жалбоподателят отбелязва, че 300 BGN от общата сума от 1390 BGN за разноски по производството пред окръжния съд са достатъчни за покриване на разноските за преводач (параграф 12 по-горе). Правителството не възразява. Съдът счита, че разноските за преводач, наложени на жалбоподателя в първоинстанционния съд, възлизат на 300 BGN. Той обаче е на мнение, че жалбоподателят е платил и разноските за преводач пред Върховния касационен съд, както самият той твърди. В заключение, Съдът преценява, че жалбоподателят е платил общо 380 BGN за разноски по превода пред националните съдилища (общо около 194 EUR). Съдът постановява да му бъдат изплатени 194 EUR за понесени имуществени вреди, като отхвърля претенциите в останалата им част, тъй като счита, че няма причинно-следствена връзка между установеното нарушение на член 6 § 3 е) и претенциите на жалбоподателя.

57. Освен това Съдът счита, че настоящото решение представлява само по себе си достатъчно справедливо удовлетворение за понесените от жалбоподателя неимуществени вреди.

Б. Разноски

58. Жалбоподателят претендира за сумата от 2884 BGN (около 1475 EUR) за разноски по делото пред вътрешните съдилища, като представя съответни доказателства.

Жалбоподателят претендира освен това за 103 BGN (около 53 EUR) за пощенски услуги, превод и транспорт във връзка с производството пред Съда. Представя фактури в потвърждение за направените разходи. Относно разходите за адвокатско възнаграждение той не е представил никакви документи, като оставя на Съда да прецени и определи съответната сума. Той иска тя да бъде внесена директно по сметката на неговия адвокат.

59. Правителството счита, че претенциите на жалбоподателя за разноски по делото пред Съда са обосновани и следва да му бъдат възстановени. Относно възстановяването на представителните разходи по настоящото производство правителството е на мнение, че за труда на адвоката са представени необходимите документи и приканва Съда да определи сума съгласно установената си практика.

60. Съгласно установената практика на Съда жалбоподател има право на възстановяване на разноски единствено доколкото е доказано, че са действително направени, необходими и в разумен размер. Относно претенциите за разноски, направени във вътрешното производство, Съдът отбелязва, че вече е постановил изплащането на част от исканата сума за понесени имуществени вреди, съответстваща на разноските, които жалбоподателят е платил за преводач пред вътрешните съдилища (параграфи 54 – 56 по-горе). Съдът счита, че няма причинно-следствена връзка между разноските, направени във вътрешното производство, и констатираното нарушение на член 6 § 3 е). Следователно Съдът отхвърля тази част на претенцията.

61. Относно претенциите на жалбоподателя за разноски по настоящото производство Съдът преценява, че сумата за пощенски услуги, превод и транспорт възлиза на 53 EUR. За представителните разходи, свързани с адвокатско възнаграждение, лицето не е представило никакви документи. Съдът следва да прецени и определи съответната сума. Съдът счита, че е редно да се определи сума за адвокатско възнаграждение.

62. Като има предвид представените документи и горепосочените критерии, Съдът преценява за разумна и постановява изплащането на сумата от 600 EUR общо за всички разноски по делото на жалбоподателя.

В. Лихва за забава

63. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на лихвения процент по пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка, към който следва да се добавят три процентни пункта.

**ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:**

1. *Обявява* жалбата за допустима на основание на член 6 §§ 1 и 3 с) и е) относно отсъствието на адвокатска защита и преводач по време на 24-часовото задържане на жалбоподателя на 2 септември 1999 г., както и на основание на член 6 § 3 е) относно задължението на жалбоподателя да плати разноските по делото пред вътрешните съдилища, и за недопустима в останалата ѝ част;
2. *Постановява*, че не е налице нарушение по член 6 §§ 1 и 3 с) и е) от Конвенцията относно отсъствието на адвокат и преводач по време на разпита на 2 септември 1999 г.;
3. *Постановява*, че е налице нарушение по член 6 § 3 е) от Конвенцията относно задължаването на жалбоподателя да плати разноските за преводач;
4. *Постановява*, че констатацията на нарушение представлява сама по себе си достатъчно справедливо обезщетение за неимуществени вреди, понесени от жалбоподателя;
5. *Постановява*:
 - а) ответната държава да заплати в срок от три месеца от деня, в който решението стане окончателно съгласно член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми в български лева по валутен курс към датата на плащането:
 - i. 194 EUR (сто деветдесет и четири евро) за понесени имуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателя върху тази сума;
 - ii. 600 EUR (шестстотин евро) за разноски, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателя върху тази сума, които да се внесат по сметката адвоката на жалбоподателя в България;

- б) от датата на изтичане на посоченият срок до датата на плащане върху тази сума ще бъде дължима проста лихва, равна на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;
6. *Отхвърля* останалата част от исковата претенция за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и оповестено писмено на 21 декември 2010 г. в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар

Пеер Лоренцен

Председател